

Opetus- ja kulttuuriministeriö
kirjaamo@minedu.fi

LAUSUNTO

30.6.2017

Viite: Lausuntopyyntöne 24.3.2017, OKM/32/040/2015 sekä lausuntopyynnön määräajan jatkaminen 21.4.2017, OKM/32/040/2015

Asia: **EHDOTUS MUSEOPOLIITTISEKSI OHJELMAKSI**

Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti 29.6.2015 työryhmän, jonka tehtävänä oli laatia museopoliittinen ohjelma. Siinä tuli tarkastella kokonaisvaltaisesti maamme ammatillisesti hoidettua museokenttää, muodostaa näkemys sen tulevaisuudesta ja laatia ehdotus museopoliittisiksi linjauksiksi ja painopisteiksi, jotka perustuvat kulttuuripolitiikan tavoitteisiin ja toimintaympäristön muutoksiin.

Työryhmän visiona on, että vuonna 2030 Suomessa on Euroopan ajankohtaisimmat museot ja innostuneimmat asiakkaat. Tämän saavuttamiseksi työryhmä on esittänyt kuusi kehittämiskokonaisuutta, joissa on yhteensä 59 toimenpide-ehdotusta.

Ehdotus museopoliittiseksi ohjelmaksi sisältää runsaasti hyviä kehittämiskohteita. Niiden toteuttaminen kuitenkin lisäisi tuntuvasti museoiden tehtäviä ja laajentaisi tehtäväkenttää ilman, mutta se vaatii myös riittävien taloudellisten resurssien turvaamisen.

Esitys alueellisista ja valtakunnallisista vastuumuseoista on sinällään kannatettavaa. Vastuumuseo-nimen käyttöönotto ei liene tarpeellista, koska vakiintunut sana ”maakuntamuseo” voidaan tarvittaessa laajentaa käsittämään kaikki saman katon alla toimivat kulttuurihistorialliset museot, taidemuseot ja luonnontieteelliset museot.

Alueellisten vastuumuseoiden osalta todetaan myös, että vastuu *pääsääntöisesti* olisi yhdellä ylläpitäjällä. Sanamuoto kuitenkin mahdollistaa nykytilanteen jatkumisen niissä maakunnissa, joissa aluetaidemuseo ja maakuntamuseo toimivat eri paikkakunnilla. Sen sijaan alueellinen vastuumuseo tuskin hoitaakseen myös jonkun muun maakunnan tehtäviä ilman tuntuvia lisäresursseja. Eikä tämä olisi suotavaakaan, koska pidentyvien välimatkojen takia tällöin menetettäisiin alueen tuntemus ja tehtävistä aiheutuisi lisäkustannuksia.

Ehdotuksessa museopoliittiseksi ohjelmaksi todetaan, että alueellisista museotehtävistä on tarpeen säätää lain tasolla ja että tarve koskee erityisesti Museovirastolle kuuluvien kulttuuriympäristön viranomaistehtävien alueellista hoitamista. Eräs vaihtoehto palveluiden tasapuolisen saatavuuden kannalta olisi pitää nämä kulttuuriympäristöön liittyvät viranomaistehtävät Museovirastolla (jolloin myös rahoitus olisi suoraan valtion budjetista) tai mahdollisesti maakuntauudistuksen myötä perustettaville uusille maakunnille tai muille yhtä kuntaa laajemmille toimijoille.

Riihisaari
Saimaan loisto

Savonlinnan maakuntamuseo, Riihisaari, 57130 Savonlinna
puh. +358 44 417 4466, s-posti museo@savonlinna.fi

Kuntien vapaaehtoinen, riittävä ja tasapuolinen osallistuminen mahdollisesti muodostettavien alueellisten vastuumuseoiden alueellisen toiminnan rahoitukseen ei ole realistista.

Kokoelmatyön tavoitteena on esitetty yhteisöjen ottamista osaksi prosesseja, joissa määritellään kulttuuriperinnön merkityksellisyys ja sen säilyttäminen. Tämä ei voi kuitenkaan tarkoittaa, että ulkopuoliset tahot päättäisivät ammatillisesti hoidetun museon tallennusvastuusta.

Kokoelmien säilyttämisen osalta useamman toimijan yhteiset säilytystilat ja mu museoiden välinen kokoelmayhteistyö ovat suotavia kustannusten kasvun hillitsemiseksi tallennettavan aineiston määrän jatkuvasti kasvaessa.

Digitalisoituminen on yksi museoiden suurimmista mahdollisuuksista ja haasteista. Sen avulla on mahdollista avata museoiden kokoelmia yhä suuremmalle yleisölle. Digitalisoituminen vaatii museoilta lisäpanostusta sekä henkilökuntaan että välineisiin. Otettaessa käyttöön esimerkiksi uusi kokoelmanhallintajärjestelmä tulisi olla varmuus, että sen elinkaari on pitkä. Ohjelmistojen varsin nopea vaihtuvuus tuo usein taloudellisesti ahtaalla eläville museoille huomattavia lisäkuluja ja -työtä.

Kotiseutuliton mukaan paikallismuseot ovat kirjastojen jälkeen alueellisesti kattavin kulttuuripalveluverkosto. Paikallisista kotiseutu- ja muista museoista on kuitenkin annettu liian myönteinen kuva, kun on todettu, että niiden vahvuutena on ympäröivän yhteisön tuki. Kotiseutumuseot on usein perustettu kymmeniä vuosia sitten, jolloin sitoutuminen museotoimintaan oli aivan toista kuin nyt. Ääritapauksissa paikallismuseo pysyy pystyssä vain yhden innokkaan kotiseutuihmisen voimin eikä toiminnan jatkuvuus ole taattua. Kuntapuolella kuntaliitokset ovat puolestaan aikaansaaneet kunnallisesti hoidettujen museoiden lakkauttamisia.

Museoiden henkilökunnan kouluttautumismahdollisuuksien korostaminen on perusteltua. Kiristyneessä kuntataloudessa nämä määrärahat ovat usein ensimmäisten leikkausten kohteena, mikä heijastuu henkilökunnan osaamiseen ja työhyvinvointiin.

Puute ehdotuksessa museopoliittiseksi ohjelmaksi on se, että siinä ei suoranaisesti huomioida koko museokenttää. Suomessa on muitakin valtionosuudenkin piirissä olevia museoita kuin nykyiset maakuntamuseot, aluetaidemuseot, valtakunnalliset erikoismuseot, valtakunnan museot ja yliopistojen museot.

SAVONLINNAN MAAKUNTAMUSEO

Martti Koponen
vs. museotoimenjohtaja

Riihisaari
Saimaan Iolisto